

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@gov.fi

LAUSUNTO

16.5.2025

HVK/2025/00839

Lausuntopyyntö Ympäristöministeriön lausuntopyyntö VN/7447/2025

Huoltovarmuuskeskuksen lausunto luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetuksen muuttamisesta

Huoltovarmuuskeskus (HVK) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja on perehtynyt lausuntopyyntöön ja sen taustalla olevaan materiaaliin. HVK lausuu asiasta yleisellä tasolla, eikä ota kantaa asetuksen liitteiden yksittäisiin muutosehdotuksiin.

Huoltovarmuuden tarkoituksena on poikkeusolojen ja niihin verrattavissa olevien vakavien häiriöiden varalta turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot ja niihin liittyvät tekniset järjestelmät. Kaavoituksessa ja alueidenkäytön suunnittelussa laajemminkin tulee varmistaa, ettei kaavoitus rajoita vakaviin häiriötilanteisiin tai poikkeusoloihin varautumista eikä niissä toimimista joko rajoittamalla alueiden käyttöä epätarkoituksenmukaisella tavalla taikka tuomalla julkiseksi tietoja, jotka voivat vaarantaa poikkeusoloihin varautumista taikka kriittisen infrastruktuurin suojaamista.

Huoltovarmuuden tavoitteista annetun valtioneuvoston päätöksen (568/2024) mukaan on tarpeen tarkastella kriittistä infrastruktuuria¹ koskevan tiedon, kuten paikkatietojen suojaamisen tarvetta.

Kaavoituksessa kriittisen infrastruktuurin tietojen suojaamisen haasteet

¹ Huoltovarmuuden tavoitteista annetun valtioneuvoston päätöksen (568/2024) kohdan 3.1 mukaan kriittisellä infrastruktuurilla on vakiintuneesti tarkoitettu niitä perusrakenteita, palveluja ja niihin liittyviä toimintoja, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi. Kriittiseen infrastruktuuriin kuuluu sekä fyysisiä laitoksia ja rakenteita että sähköisiä ja digitaalisia toimintoja ja palveluja. Muun muassa energian tuotanto -, siirto- ja jakelujärjestelmät sekä raaka-aineiden hankinta, liikenne- ja logistiset palvelut ja liikenneverkot, veden- ja maanalaiset kaapelit ja putket, yhteiskunnan tietovarannot ja tietojärjestelmät sekä viestintäverkot ja -palvelut, maksu- ja arvopaperiliikennejärjestelmät, turvatut aika- ja paikannusjärjestelmät, tietoliikenne- ja ympäristöolosuhteiden seurantajärjestelmät sekä Puolustusvoimien ja muiden viranomaisten työtä tukevat satelliittipalvelujärjestelmät, avaruustoiminnan mahdollistavat (fyysiset ja muut) rakenteet sovelluksineen sekä elintarvike-, vesi- ja jätehuolto sekä sosiaali- ja terveydenhuolto ovat osa kriittistä infrastruktuuria.

liittyvät keskeisesti sekä suunnittelu- että toteumatiedon osalta tietojen julkisuuteen ja tietojen tarkkuuteen. Taustakeskusteluissa on noussut esille, että kaavoissa ja julkisissa kuulemisissa on annettu julkisuuteen sellaista tietoa, mitä niissä ei tarvitsisi – tai tulisi – antaa.

HVK haluaa kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että julkinen tieto ja avoin tieto ovat käsitteellisesti eri asioita. Kaiken julkisen tiedon ei tarvitse, eikä tule, olla avointa tietoa. Kaiken kaavoitukseen liittyvän tiedon ei tule olla julkista, vaan tiedon tarkasteluun julkisuuslain salassapitoperusteiden mukaisesti tulee kiinnittää erityistä huomiota. HVK kehottaa tunnistamaan valmistelussa sellaiset sijainti- ja muut tiedot, joiden paljastuminen saattaa vaarantaa esimerkiksi poikkeusoloihin varautumista.

Konkreettinen esimerkki avoimesta tiedosta on maastotieto, joka on rajapinnan kautta saatavilla massatietona ympäri maailmaa milloin tahansa. Sen sijaan esimerkki julkisesta, mutta ei-avoimesta, tiedosta on tieto kiinteistön omistajasta. Se on saatavilla Kiinteistötietopalvelusta tarveperusteisesti; selailemalla tai rajapintojen kautta, mutta ei avoimena massatietona. Toinen esimerkki on Suomen Erillisverkot -konserniin kuuluvan Johtotieto Oy:n sijainti- ja yhteisnäyttöpalvelut. Johtotietopalvelun avulla voidaan varmistaa ennalta kaapeleiden ja putkien sijainnit kaivualueella yksittäiseen alueeseen kohdistuvaa suunnittelua ja kaivutyötä varten, mutta laajoja aineistoja ei ole mahdollista ladata massamaisesti. Tiedot ovat julkisesti saatavilla, mutta vain tarveperusteisesti ja kohdennetusti.

Salassa pidettävää tietoa ovat esimerkiksi tekopohjavesilaitoksen havaintoputkien ja kaivojen täsmälliset sijaintitiedot ja tekniset yksityiskohdat. Esimerkkiin liittyy korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätös KHO 2024:70.

Tietojen tarkkuuteen eli paikkatiedon laatuun liittyviä seikkoja ovat esimerkiksi sijainnin tarkkuus, luokittelun tarkkuus ja ajallinen tarkkuus. Tietojen peittäminen epätarkkuutta lisäämällä on yksi keino tietojen paljastumiseen liittyvien riskien hallinnassa.

HVK katsoo, että kaavatietomalli ja koodistot tulee toteuttaa siten, että turvallisuuskäytökohtien huomioiminen pystytään varmistamaan vektori- ja rasterimuotoisten tietojen julkaisuissa ja jakelussa. Tulee olla teknisesti ja hallinnollisesti mahdollista jättää tietoja pois julkaisuista ja peittää tietoja yhdistämällä niitä laajempiin luokkiin. Julkaisuista pois jättäminen tulee toteuttaa siten, että poisjäävien tietojen jäljiltä aineistoon ei jää sellaisia aukkoja, jotka itsessään voivat tahattomasti paljastaa salassa pidettävän seikan.

Yleisesti kriittisen infrastruktuurin esittäminen ja sen esitystapa kaavoissa vaatii kuitenkin laajempaa keskustelua sekä sääntelyä, jota ei voida yksinomaan teknisellä ympäristöministeriön asetuksella toteuttaa.

Kunnat ovat kaavoitukseen liittyvän perustiedon tuottajia, ja niiden kyky tulkita ja soveltaa julkisuuslakia vaikuttaa merkittävästi kaavoituksessa käsiteltävien tietojen suojaamiseen. Ryhti-hankkeen tuomalla

yhtenäistämällä voidaan siten myös parantaa tilannetta. Teknisten seikkojen ja koodiston soveltamisnäkökulmien lisäksi tulisi myös laajemmin kehittää suojaamisen kokonaisuutta, esimerkiksi kaavoitusprosessia ja sen toteutusta kehittämällä.

Kriittisen infrastruktuurin tietojen suojaamisessa tulee lisäksi huomioida kaavatietojen ohella myös esimerkiksi ympäristöluvat, ympäristövaikutusten arvioinnit, rakennusluvat ja muut rakennusvalvonnan asiakirjat, Tukesin luvat ja rekisterit, edellä mainittuihin lupaprosesseihin liittyvät selvitykset, kuulemiset ja niin edelleen. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan käsittää vain eräitä esimerkkejä.

Valtiovarainministeriö on 19.2.2025 asettanut hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti työryhmän arvioimaan uudelleen kriittisen infrastruktuurin tietojen avointa jakamista, tavoitteena edistää kansallista turvallisuutta sekä vastuullista tietopolitiikkaa.

HVK katsoo, että kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta annetun ympäristöministeriön asetuksen kehittämisessä tulee entistä voimakkaammin huomioida myös huoltovarmuus- ja muut turvallisuusnäkökohdat.

Lisätiedot Lisätietoja antaa Atte Kokkinen, varautumisasiantuntija
(atte.kokkinen@nesa.fi, +358 29 505 1001).

Varautumisasiantuntija Atte Kokkinen

Johtaja Jaakko Pekki

Jakelu Ympäristöministeriö